

Veerhavens aan vernieuwing toe

Texelfonds en TESO

Een interview met de voorzitter
van het Texelfonds

Op weg naar een duurzame toekomst

Circulair ondernemen en samenwerking

Voorwaarts

Op pagina vijf van dit TESO Journaal staat commissaris Jan Dogger op de foto met ons schaalmodel van ms. 'Voorwaarts'. Dit schip kwam tachtig jaar geleden in de vaart. En daarmee vervoerde TESO toen, vanuit de pittoreske vissershaven van Oudeschild, maximaal 300 personen per afvaart.

Tijden veranderen, ook op Texel. Dat is goed zichtbaar aan de veerhavens en aan onze veerboten, die in de loop van de tijd telkens weer een maatje groter zijn geworden. Dat was nodig omdat er steeds meer mensen naar ons mooie eiland wilden komen, hetgeen tot op heden overwegend positief heeft uitgepakt voor de Texelse samenleving.

In 2020 beleefden we, tussen de eerste en tweede coronagolf, de drukste vervoerszomer ooit. Er zijn in augustus een kwart miljoen mensen naar Texel overgezet en ruim 100.000 voertuigeenheden (PAE). Op grond daarvan lijkt het aannemelijk dat de vervoersprognose 2040 van DTV zal kunnen uitkomen: oftewel dat het aantal passagiers en voertuigen tussen nu en 2040 met nog ruim 30% kan doorgroeien. Indien dat werkelijk zal gaan gebeuren zal voor TESO hoogstwaarschijnlijk de noodzaak ontstaan om na 2030 opnieuw een grotere boot in de vaart te brengen. En dan valt ook te verwachten dat op het eiland negatieve effecten van een verdere groei van het toerisme in toenemende mate gevoeld zullen gaan worden.

Hoe de toeristische drukte op Texel zal gaan toenemen is afhankelijk van keuzes die nu worden gemaakt. Dat brengt mij op het Toeristisch Toekomstplan Texel, dat thans in de maak is. Het is goed en belangrijk dat dit plan wordt opgesteld, dat er doordacht besluiten worden genomen op dit vlak. Het Toeristisch Toekomstplan Texel zet de koers uit die Texel op het vlak van het toerisme 'zal gaan varen' richting de toekomst.

Die koers zal in vergaande mate bepalend zijn voor de toekomstige ontwikkeling van de vraag naar vervoer én dus voor toekomstige besluitvorming door TESO. Eén ding is zeker. Bij toenemende drukte wordt het voor ons een grotere uitdaging om u als reiziger kwaliteit te kunnen blijven bieden. En dat de kwaliteitsbeleving daardoor dan niet alleen bij ons onder druk komt te staan, maar eilandbreed, laat zich eenvoudig voorspellen.

Ongeacht welke besluiten er in verband met het Toeristisch Toekomstplan Texel genomen gaan worden kunt u er van op aan dat wij ons uiterste best doen om u een veilige, betrouwbare, betaalbare en duurzame overtocht te kunnen blijven aanbieden.

Voor nu wens ik dat u en uw naasten deze onzekere tijd, waarin vrijwel iedereen in meer of mindere mate wordt geraakt door de coronacrisis, zo goed mogelijk door zullen komen, in het bijzonder in goede gezondheid.

Met vriendelijke groet,

Cees de Waal
Directeur

Colofon

TESO Journaal is een uitgave van Koninklijke NV Texels Eigen Stoomboot Onderneming. Pontweg 1, 1797 SN Den Hoorn, Texel. Een extra exemplaar kunt u bij ons opvragen via (0222) 369600 of directie@teso.nl.

PRODUCTIE Langeveld & de Rooy, Vismarkt 7, Den Burg - www.lenr.nl

REDACTIE Patricia Gauna en Joop Rommets

FOTOGRAFIE Stefan Krofft Fotografie,
Justin Sinner, TESO
Zorgboerderij Novalishoeve

Dit magazine is op de meest milieuvriendelijke wijze tot stand gekomen en wordt toegezonden aan aandeelhouders en medewerkers van TESO. Om milieu en kosten te besparen wordt per huisadres één TESO Journaal bezorgd, ook als op een adres meerdere aandeelhouders staan ingeschreven.

Mijn vader bestuurde af en toe de Voorwaarts

Commissaris Jan Dogger al zijn hele leven betrokken bij TESO

Als drukbezet man met een eigen notariskantoor had Jan Dogger zijn bedenkingen toen hij in 2004 door voorzitter Bob Bakker werd gevraagd zich kandidaat te stellen voor de raad van commissarissen (RvC) van TESO. “Maar mijn compagnon Hendricus Kooi zei: *dat moet je doen, dan doe je ook nog eens iets anders dan notarieel werk.*”

Dogger nam het advies ter harte en heeft daar nooit spijt van gehad, vertelt hij zeventien jaar later, bijna aan het eind van zijn commissarisschap. Met veel plezier werkte hij samen met de andere commissarissen. “Eens per jaar gaan we voor één of twee dagen op reis. Het reisdoel is altijd TESO-gerelateerd. Zo zijn we in België naar het bedrijf geweest waar de Schulpengat is gesloopt, naar een motorenfabriek en twee keer – bij de bouw en bij de tewaterlating van de Texelstroom – naar de werf in Bilbao. Op zo'n reis leer je elkaar echt kennen. Dat is goed voor de onderlinge verstandhouding.”

De betrokkenheid bij de veerdienst van de 71-jarige Dogger dateert al uit zijn jeugd. “Mijn vader heeft vanaf 1948 zo'n dertig jaar bij TESO gewerkt. Eerst als dekknecht op de Dageraad en de oude Dokter Wagemaker. Later was hij kaartjescontroleur en verkoper achter het loket. Stuurman kon hij niet worden, omdat hij kleurenblind was, maar

hij bestuurde wel af en toe de Voorwaarts, het *fietsenbootje*. Toen ik twaalf jaar was, maakte hij me aandeelhouder.”

Dogger vervulde zijn functie met trots. “Bij mijn aantreden, kort voor de ingebruikname van de Dokter Wagemaker, zei directeur Rob Wortel: *in het eerste jaar draaien we nog verlies.* Maar dat gebeurde niet. Pas in 2020 was er voor het eerst een tekort. Maar dat was door corona dan ook wel een uitzonderlijk jaar. Dat we ieder jaar geld kunnen reserveren voor een nieuw schip, is prachtig. Toch hebben we al sinds 2001 de tarieven niet meer hoeven verhogen.”

In zeventien jaar tijd beleefde hij memorabele gebeurtenissen, zoals de tewaterlating van de Dokter Wagemaker op de werf in Roemenië, de festiviteiten rond het 100-jarig bestaan van TESO en de aanschaf van de Texelstroom. In 2008 werd directeur Rob Wortel opgevolgd door Cees de Waal.

Op papier is er geen taakverdeling binnen de RvC. Maar logischerwijs werd Dogger geregeld om advies gevraagd op zijn vakgebied. Zijn juridische ervaring is groot. Na zijn studie in Amsterdam deed Dogger vanaf 1975 notarieel werk in Den Helder en Amsterdam, voordat hij in 1979 naar zijn geboorteeiland terugkeerde. “Als jongen van het platteland kon ik niet zo goed aarden in de stad. Toen er een plaats vrijkwam op Texel, ben ik teruggegaan. Tot 1994 was ik kandidaat-notaris, daarna tot 2013 notaris.”

‘Interessant’ noemt hij de plannen van de overheid rond BVM's, ondernemingen met een bijzondere maatschappelijke betekenis. “Bij TESO streven we niet naar winst, maar naar continuïteit van de veerdienst en duurzaamheid. De status van BVM zou een mooie erkenning zijn. Maar TESO is een NV en zoals het er nu naar uitziet zullen wij die status daarom niet krijgen. Wel is het leuk om de ontwikkelingen te volgen.”

Spannend vindt Dogger ook de ontwikkelingen rond corona. “Triest was dat we in het voorjaar het aantal afvaarten moesten beperken. Op een gegeven moment vervoerden we nog maar twintig procent van het aantal voertuigen van het jaar ervoor. Maar dankzij een goede zomer bleef het verlies aan vervoer uiteindelijk beperkt tot minder dan twintig procent over het hele jaar.”

Leuker is vooruitzien naar de komende jaren, met een grootscheepse renovatie van de veerhaven in Den Helder. “De bruggen worden vervangen, het hele terrein gaat op de schop. Het wordt een grote uitdaging om de toestroom van reizigers dan te kunnen verwerken.”

“Verschillende takken
van dezelfde boom”

TESO en Texelfonds: geld als middel, niet als doel

“TESO is het vlaggenschip van Texel. Letterlijk, met de boot die ons overzet. Maar ook door de ideologie achter de coöperatieve structuur van het bedrijf, met kernbegrippen als *betrokkenheid*, *samen* en *met elkaar*. Dat is het DNA van TESO.”

Lovende woorden aan het adres van de veerdienst, uitgesproken door Jacco Mokveld. Hij is voorzitter van het Texelfonds, dat ernaar streeft Texels geld voor Texel beschikbaar te stellen. Met de schenkingen en legaten die het gemeenschapsfonds krijgt, ondersteunt het bijzondere projecten. Het overkoepelende doel is ons eiland nóg mooier te maken dan het al is. Sinds de oprichting in 2004 steunde het Texelfonds al ruim 300 uiteenlopende initiatieven, voor een totaalbedrag van meer dan €900.000.

De vergelijking met TESO dringt zich op. Ook de veerdienst is diep geworteld in de Texelse samenleving en doet van oudsher veel meer dan alleen passagiers overzetten. Zo investeerde TESO al in de jaren dertig van de vorige eeuw in de bouw van een jeugdherberg en de aanleg van fietspaden.

In 2007 kruisten de wegen van TESO en het Texelfonds elkaar. TESO bestond honderd jaar en directie en raad van commissarissen besloten de Texelaars te laten meegenieten van het jubileum. Onder meer in de vorm van verschillende activiteiten, waaronder een week lang feest met iedere dag een ander thema in Oudeschild. Maar ook met een gift aan de samenleving. Dat gebeurde in de vorm van een donatie aan het nog jonge Texelfonds, dat geacht werd het geld zorgvuldig te beheren én te besteden. Het vertrouwen van TESO werd niet beschaamd. De samenwerking beviel aan beide kanten uitstekend. Inmiddels is de totale steun aan het gemeenschapsfonds – en daarmee dus aan de Texelse samenleving – opgelopen tot meer dan €500.000.

“We zijn ogenschijnlijk twee hele verschillende organisaties, elk met haar eigen doelstellingen. Maar als je dieper kijkt, zijn er ook veel overeenkomsten tussen TESO en het Texelfonds”, stelt Jacco Mokveld vast. “Het gaat ons allebei niet primair om het geld. Geld is nodig om je doelstellingen te verwezenlijken. TESO zet passagiers over. Met wat het bedrijf daarmee verdient, kan het de bootdienst tot in

lengte van dagen in stand houden en daarmee de levensader tussen Texel en het vast land waarborgen. Als Texelfonds hebben we renderende fondsen nodig om goede ideeën te helpen verwezenlijken. Daarvoor wordt ons vermogen duurzaam belegd. Geld dient dus als middel, niet als doel. Net als TESO doen we dat vóór elkaar en mét elkaar. Als je ons vergelijkt met een familie met een stamboom, dan zijn we verschillende takken, maar hebben we dezelfde oorspronkelijke stam.”

Daarmee houdt de vergelijking niet op, wat Mokveld betreft. “TESO is een NV met een coöperatieve structuur. Met aandeelhouders die veel mogelijkheden tot inspraak hebben en naar wie goed wordt geluisterd. Dat geldt ook voor het Texelfonds. Alle Texelaars die een goed idee hebben, kunnen een beroep op ons doen. En ze zijn van harte welkom om mee te denken.”

Veel waardering heeft Mokveld ten slotte voor de mensen die leiding geven aan de veerdienst. “Als directeur van leer-werkbedrijf De Bolder heb ik bij onze zestigjarige bestaan in 2018 een groep ambassadeurs bij elkaar gezocht. Allemaal mensen met hun eigen verantwoordelijkheid in de Texelse samenleving. TESO-directeur Cees de Waal bleek toen onmiddellijk bereid die rol op zich te nemen. Dat typeert hem als ondernemer en als man met hart voor de Texelse samenleving.”

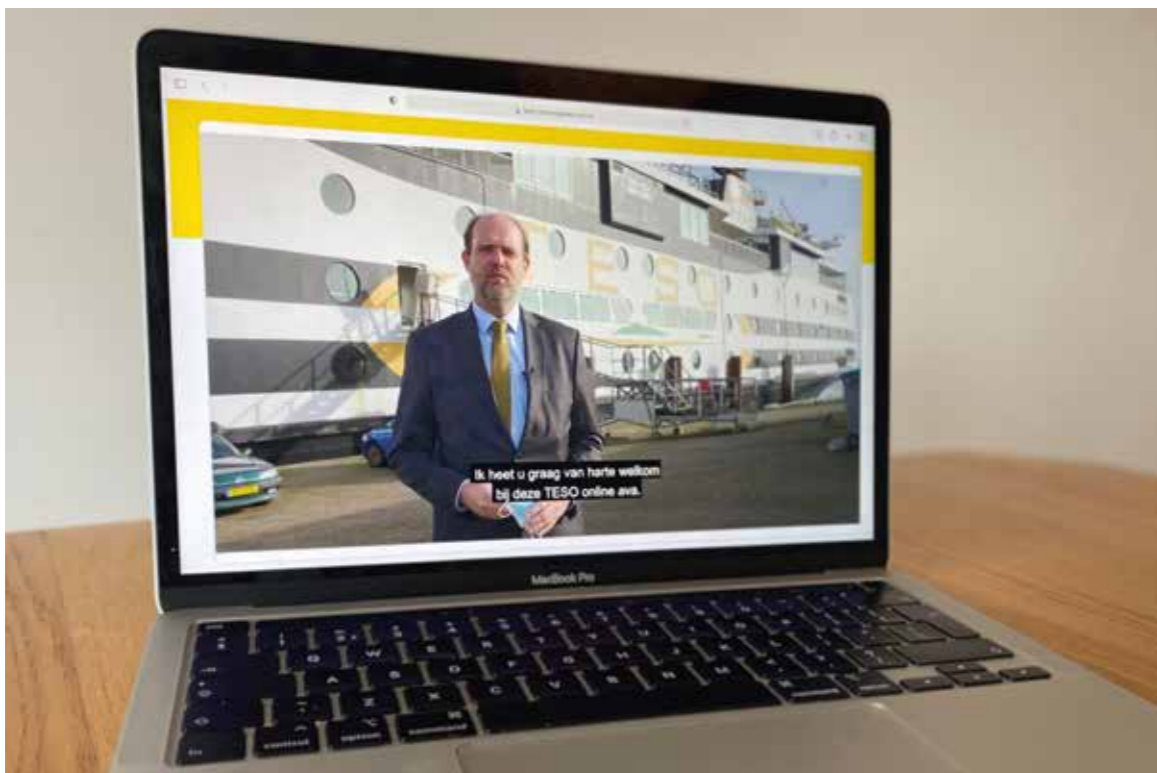
Informatie over TESO in uw mailbox

Afgelopen jaar was de aandeelhoudersvergadering anders dan anders. Gedwongen door de maatregelen om het coronavirus in te dammen werd de aandeelhoudersvergadering voor het eerst in de geschiedenis van TESO digitaal georganiseerd. Het vergde een andere organisatie dan we gewend zijn. En we hebben het als een gemis ervaren onze aandeelhouders niet persoonlijk te kunnen ontvangen. Het was in ieder geval prettig dat een digitale AVA mogelijk was, om de deelnemers te kunnen informeren over onder andere het directieverslag en de bedrijfsontwikkeling.

Wij hebben gelukkig veel positieve reacties van aandeelhouders mogen ontvangen naar aanleiding van deze online vergadering. Hoewel TESO de voorkeur geeft aan een aandeelhoudersvergadering op locatie is thans nog niet zeker dat september 2021 de vergadering weer op de gebruikelijke wijze in Sporthal TXL georganiseerd zal kunnen worden.

Om die reden, maar ook omdat we voornemens zijn om in de toekomst tussentijds relevante informatie met onze aandeelhouders te delen via de e-mail, beschikken we graag over hun actuele contactgegevens. We vragen u, als u aandeelhouder bent, daarom om [de akkoordverklaring die bij dit TESO Journaal is bijgevoegd in te vullen en te retourneren](#) in de bijgevoegde envelop.

U kunt er van op aan dat wij hier zorgvuldig mee zullen omgaan, zoals u van ons gewend bent. We gebruiken de gegevens alleen om informatie met u te delen die betrekking heeft op uw TESO aandeelhouderschap.

In de coronacrisis veranderde er veel bij TESO. Het kantoor en het buffet op de boot gingen dicht, maar door alle maatregelen kwam er ook werk bij. We vroegen drie medewerkers hoe ze het afgelopen jaar hebben ervaren.

< Rob Jongejan, buffet-chef Op de Boot

“We zijn zeer klantgericht, gastvrijheid is onze missie, maar met corona viel alles weg. Werken met mondkapjes is voor niemand prettig, niet voor ons en niet voor de klant. Soms krijg je een grote mond, terwijl we toch gewoon de RIVM-maatregelen eerbiedigen.”

Met de werkzaamheden was het improviseren. “In de eerste periode hebben we alles grondig schoongemaakt. Maar blijf je schoonmaken als het niet vies wordt?”

En wat doe je met spullen die over datum raken?” Deze zijn voor het bereik van de houdbaarheidsdatum aan de voedselbanken op Texel en in Den Helder geschonken.

Bij toerbeurt doen Rob en zijn collega's de 'buitendienst', waarbij ze op het haventerrein koffie, thee en kleine versnaperingen verkopen. “Service naar de klanten en voor ons een leuk verzetje. [Iedere kans op een praatje grijp je aan.](#)”

Marieke Kaan, medewerker frontoffice >

“In het begin van de coronacrisis is ons kantoor dicht geweest en vanaf december nog eens. Wij beantwoorden vragen: per telefoon, mail en aan de balie. Een van ons tweeën werkte in die tijd thuis. Het baliewerk viel tijdens de sluiting van het kantoor weg, maar telefonisch en per e-mail kunnen we gelukkig ook een hoop regelen. In de eerste maanden hebben we veel tickets geannuleerd

en veel vragen beantwoord over de coronamaatregelen.”

Inmiddels kunnen klanten op afspraak terecht. [“Veel Texelaars vinden het fijn om even langs te komen.](#) Voor de veiligheid werken we met plastic schermen. De rest van het kantoor is minimaal bezet. Je went eraan, maar ik mis het wel om gezellig met z'n allen koffie te drinken. Het zou leuk zijn als dat weer kan.”

< Thijs Westerlaken, Kapitein en voorzitter OR

“Met elkaar in gesprek blijven en met de hele organisatie het beleid uitdragen dat je hebt afgesproken, daar gaat het bij TESO om. Het is belangrijk dat iedereen zich daar veilig bij voelt. Dat is soms best ingewikkeld, want je hebt met grote verkeerstromen te maken.”

Om in te spelen op de regelmatig veranderende maatregelen van het RIVM en TESO zelf, vergaderde de

ondernemingsraad iedere week in plaats van de gebruikelijke zes keer per jaar. “De directie vergaderde mee of leverde stukken aan om te bespreken. Korte lijnen en scherp blijven. [Het was geen leuke tijd, wel leerzaam.](#) Hopelijk blijven de ontwikkelingen gunstig. We kijken weer uit naar drukte. Daar zijn we helemaal op ingesteld en bovendien leeft bijna iedereen op Texel ervan.”

Vernieuwing van de horeca en wachtruimte op Texel

Alweer twee jaar geleden nam TESO de horeca op 't Horntje over van familie Stolk. Na een ruim 50 jaar lange samenwerking als goede burens op de veerhaven werd het stokje overgedragen aan de dochteronderneming van TESO, 'Op de Boot'.

Een fijne plek om even te stoppen

Een opfrisbeurt van de kiosk volgde na de overdracht en het havenrestaurant op de bovenverdieping kreeg een voorlopige andere bestemming, onder andere als vaarsimulatorruimte en een vergaderruimte waar 'coronaproof' op afstand vergaderd kan worden. Dit voorjaar staat een grote verbouwing van de kiosk en wachtruimte op het programma.

Het is begin april nog rustig op het havenplein. Hier en daar lopen af toe wat mensen die wachten op de volgende boot. Toch wordt hier hard gewerkt. In maart zijn de werkzaamheden voor de verbouwing van de begane grond van het havengebouw gestart. Tijdens deze verbouwing wordt de wachtruimte, het horecadeel en de toiletgroep grondig onder handen genomen. "Eigenlijk wordt de hele benedenverdieping verbouwd en vernieuwd. Er staan alleen nog wat wanden overeind. Verder is alles eruit gesloopt", aldus Arjen Poelman, hoofd frontoffice & horeca en intern projectleider voor de verbouwing.

De kiosk 'Bij de Boot' in Den Helder onderging een aantal jaar geleden al een volledige metamorfose. De verbouwing op Texel zou in eerste instantie plaatsvinden in de winter van 2019. "We hebben er voor gekozen om eerst een jaar ervaring op te doen met het bedienen van klanten in deze kiosk." De kiosk op Texel is in een aantal opzichten anders dan de kiosk in Den Helder. "Texel is heel anders als het gaat om vervoersstromen. Automobilisten komen korter voor vertrek van de boot aan op de veerhaven.

Daarentegen zijn er veel dagjesmensen die na een dag fietsen of wandelen aankomen in de veerhaven en daar rustig nog even op het terras gaan zitten. Zij zijn minder gebonden aan de vertrektijd van de boot. Daarnaast bevindt de horecagelegenheid in Den Helder zich echt op het terrein binnen de hekken. Ook daarin verschillen de kiosk op Texel en Den Helder."

Het havengebouw zal na de verbouwing van binnen niet meer te herkennen zijn. Het krijgt een andere indeling, waarbij de kiosk en wachtruimte één geheel vormen. De ruimtes worden met elkaar verbonden zodat het als het ware één ruimte met alle voorzieningen wordt. "Vanuit de wachtruimte kun je binnendoor naar de kiosk. De wachtruimte krijgt zo een zelfde centrale functie als de wachtruimte in Den Helder. Voor de reizigers van TESO zijn dan de informatiebalie van het kantoor, de horeca en toiletten allen bereikbaar vanuit de wachtruimte."

"Deze verblijfsruimte voor onze passagiers krijgt op Texel dezelfde uitstraling en ambiance als de kiosk in Den Helder. De natuurlijke tinten en materialen komen bijvoorbeeld terug. Het aantal zitplaatsen wordt uitgebreid. Dat zijn er nu in totaal zo'n 30 voor de wachtruimte en kiosk. Dat worden straks ruim 50 zitplaatsen." Andere gemakken, zoals stroompunten voor het opladen van een mobiele telefoon, goede wifi en een bestelzuil voor een snellere bediening, maken het hier voor de reiziger aangenamer en zorgen voor een betere servicebeleving.

Met de vernieuwing van de kiosk en wachtruimte wil TESO de waardering voor dit onderdeel in het Panteia klanttevredenheidsonderzoek omhoog krikken. "De klantwaardering voor de kiosk op Texel bleef tussen de 7,1 en 7,3 schommelen. Ook op dit onderdeel willen we hoger dan een 8,0 scoren. In Den Helder plukken we op dat vlak al de vruchten van de metamorfose daar."

Volgens de planning wordt de verbouwing in juni opgeleverd. Vanaf dat moment staan de deuren van de ruime, moderne eigentijdse horecagelegenheid open voor alle bezoekers van de Texelse veerhaven. Ook het assortiment wordt verrijkt: met schepijs, met meer verse lokale producten en in de toekomst 'plates service'. "Het wordt een fijne plek om even te stoppen en iets te nuttigen, voor zowel reizigers van TESO als voor omwonenden."

Tijdens de verbouwing zijn de openbare toiletten en huidige kiosk niet bereikbaar. Het kantoor blijft wel bereikbaar. Op het havenplein is gedurende de verbouwing een verkoopwagen en een mobiele toiletunit geplaatst.

Zestig jaar oude veerhavens hard aan vernieuwing toe

Bijna zestig jaar na de aanleg loopt de technische levensduur van een groot deel van de veerhavens op Texel en in Den Helder zo zachtjes aan ten einde.

Eigenaar Rijkswaterstaat en gebruiker TESO staan aan het begin van één van de grootste projecten uit de geschiedenis van de veerdienst. Doel is dat de levensduur van Texel in 2025 klaar is om weer tientallen jaren optimaal te functioneren.

*“Wat moeten we vervangen?
Wat kunnen we nog renoveren?”*

Projectleider
Auke Regeling:
“In heel Nederland
beheren we duizenden
bruggen, sluisen,
stuwen en andere
voorzieningen.”

Eigenaar Rijkswaterstaat en gebruiker TESO staan aan het begin van één van de grootste havenprojecten uit de geschiedenis van de veerdienst. Doel is dat dit wezenlijke onderdeel van de levensader van Texel in 2025 klaar is om weer tientallen jaren optimaal te functioneren.

“Je kunt Rijkswaterstaat beschouwen als de huiseigenaar en TESO als de huurder. De eigenaar bepaalt wat er gebeurt, maar de huurder wil bij een verbouwing wel graag meedenken over de indeling, over dat de keuken en de badkamer handig zijn gesitueerd en geoutilleerd, zodat hij er daarna weer prettig kan wonen”, typeert TESO-directeur Cees de Waal de verhoudingen tussen de eigenaar en de belangrijkste gebruiker van de beide havens.

Om de vergelijking door te trekken: Rijkswaterstaat heeft meer ‘huizen’ die grootschalig onderhoud nodig hebben en de eigenaar kan z’n geld maar één keer uitgeven. “In heel Nederland beheren we duizenden bruggen, sluisen, stuwen en andere voorzieningen. En in Noord-Holland bijvoorbeeld ook de Kooybrug en de Balgzandbrug bij Ewijcksluis, die we binnenkort moeten renoveren en vervangen”, vertelt Auke Regeling, door Rijkswaterstaat als projectleider aangesteld. “We zullen dus goed moeten bekijken welke oplossingen er mogelijk zijn. Meerdere wegen leiden naar Rome, maar als Rijkswaterstaat zijn we ook gehouden aan onze taak om zo zorgvuldig mogelijk om te gaan met het geld van de belastingbetaler.”

Het project *V&R Veerhavens* bevindt zich nog in een vroeg stadium. Toch is er al het nodige gebeurd. Zo heeft een commissie van TESO-medewerkers een lange lijst met ideeën opgesteld. “Kleine en grote wensen, maar ook harde eisen. Ze zullen niet allemaal worden gerealiseerd. Maar het is wel belangrijk van tevoren goed te bedenken wat we zouden willen”, zegt TESO-directeur Cees de Waal.

Meerdere ideeën hebben wat TESO betreft prioriteit. “De doorrijhoogte van de brug is lager dan de deuren van de autodekken hoog zijn. Dat willen we graag oplossen, zodat er ook bij hoge en lage waterstanden hogere voertuigen mee kunnen. Ook is het belangrijk om de oprit naar het

bovenste autodek te verbreden. Nu is er maar één baan, waardoor een auto met pech opentoonbaar veroorzaakt voor de auto's er achter. Een onwenselijke situatie. Daarnaast willen we, indien mogelijk, in Den Helder betere faciliteiten om fietsen te stallen, meer parkeerplaatsen voor auto's en de havens verder verduurzamen.”

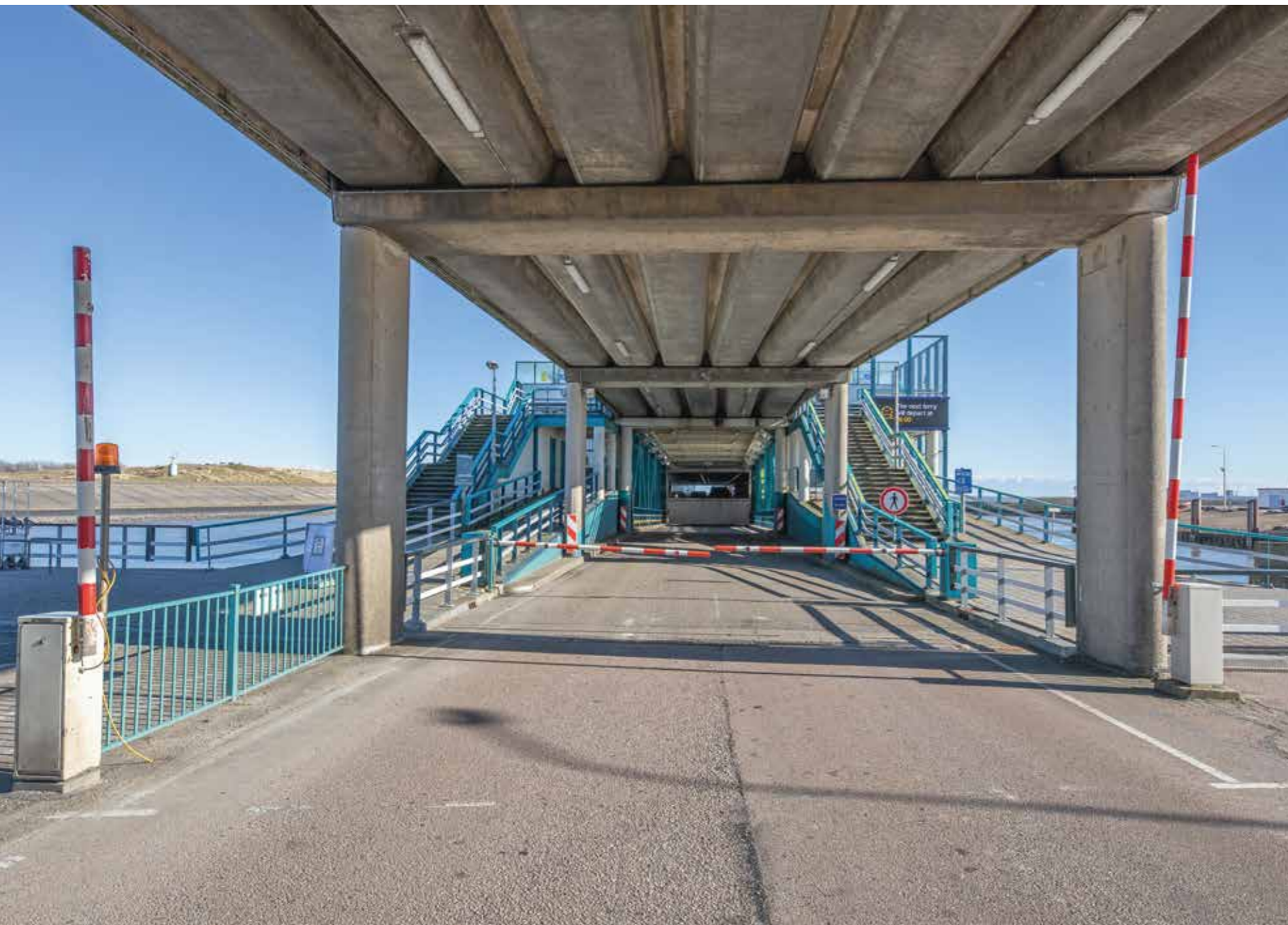
Ook bij Rijkswaterstaat is al veel voorbereidend werk verricht. Auke Regeling: “Het ene object slijt harder dan het ander. Welke objecten naderen het einde van hun technische levensduur en moeten we vervangen? Welke zijn nog redelijk bruikbaar en kunnen we renoveren? Die inventarisatie hebben we nu gemaakt.” Ook de eerste conclusies zijn

getrokken. “De hefinstallaties zijn echt aan het einde van hun levensduur en moeten worden vervangen. Dat geldt ook voor de brug, de klep en de fuiken. De damwanden nemen we mee als een grote onderhoudsklus.” Welke ideeën van het lijstje van TESO kunnen worden gerealiseerd, staat nog lang niet vast. “We kunnen niet alles en zullen de consequenties en eventuele alternatieven dus goed moeten onderzoeken.”

Maaïke Seppen is omgevingsmanager bij het project en verantwoordelijk voor een groot deel van de voorbereidende werkzaamheden. Zij zorgt er met haar team voor dat alle nodige onderzoeken worden gedaan en brengt de betrokken partijen bij elkaar aan tafel. Als hoofdgebruiker van de havens is TESO een belangrijke gesprekspartner, maar niet de enige. "Ook de gemeentes Texel en Den Helder, de provincie, het waterschap, Defensie en wellicht ook natuur- en milieuorganisaties hebben wensen die we zullen inventariseren. Die fase gaan we nu opstarten." Ze benadrukt dat het om niet één of twee gesprekken gaat. "Het is een continu proces van veranderende inzichten waarop we inspelen." Daarbij liggen de budgetten nog niet vast. Auke Regeling: "We hebben wel een inschatting gemaakt, maar in dit stadium zeggen we nog niet welke."

Wanneer de werkzaamheden uiteindelijk van start gaan, hangt van veel factoren af. "We hebben een stip aan de horizon gezet. In 2025 willen we de installaties vernieuwd hebben. Inschatten hoe lang we bezig zijn is lastig, maar we denken toch wel één tot twee jaar nodig te hebben om het project te realiseren, ná de voorbereidingen die we nu doen."

Tijdens dat jaar moet TESO 'gewoon' kunnen blijven doorvaren. "Bouwen terwijl de winkel openblijft, noemen we dat. Een enorme uitdaging, want alleen 's nachts werken is geen optie. Je moet meters kunnen maken, anders duurt het werk te lang. Dat betekent dat je oplossingen moet zoeken om de veerdienst te laten varen tijdens de werkzaamheden. Die oplossingen, voor Texel en Den Helder, geven we nu vorm."

Burgemeester Michiel Uitdehaag:
"Je heb nú de mogelijkheid om zaken goed te regelen."

Het renoveren van de TESO-havens is bovenal gewoon noodzaak, vindt burgemeester Michiel Uitdehaag. "Veel onderdelen kun je lang opknappen, maar onder invloed van zout worden beton en staal er niet beter op. En hoe ouder iets is, hoe groter de kans op storingen. Dat is niet goed. Continuïteit is van groot belang. Niet alleen voor Texelaars en toeristen, maar ook voor de hulpdiensten."

Toen eind jaren tachtig de dubbeldeksinstallatie werd aangelegd, meerden de schepen in Den Helder een paar maanden af in een hoek van de haven, ter hoogte van het Peperhuisje. Daarbij gebruikten auto's, fietsers en voetgangers allemaal hetzelfde dek. "Met het huidige vervoersaanbod én de grotere schepen is dat geen optie meer. Een ééndeks-oplossing is geen oplossing. We kunnen niet garanderen dat de gebruikers van TESO helemaal geen hinder zullen ondervinden, wél dat die zo beperkt mogelijk blijft."

Ook tot het moment dat het project zal zijn voltooid, moet de veiligheid zijn gegarandeerd. Rijkswaterstaat werkt daarom met een zogeheten *prioriteitenlijst*, die samen met TESO is opgesteld in 2018. Auke Regeling: "Uit het onderzoek is toen gebleken dat sommige onderdelen van de haven al aan het einde van hun levensduur zijn en zichtbare schade hebben of schade kunnen veroorzaken. De damwanden bijvoorbeeld, daar moet je echt iets mee. Ze nu vervangen doen we natuurlijk niet, dat is duur en omslachtig. We kiezen daarom voor een reparatie, afdoende voor zolang als dat nodig is."

Ondertussen speelt op de achtergrond de discussie over de toekomst van de veerhaven. Al tientallen jaren geleden werd voor het eerst nagedacht over de mogelijkheden tot verplaatsing naar het oostelijk marineterrein of Balgzand, om zo de binnenstad van Den Helder te ontlasten. Tien jaar geleden is een *noord-oost-variant* onderzocht. Recent is de discussie nieuw leven ingeblazen en onderzoeken de gemeente Den Helder, de Provincie Noord-Holland en de marine – in overleg met Rijkswaterstaat – de verschillende mogelijkheden voor de lange termijn. "Een interessant onderwerp, maar wel dat momenteel parallel loopt aan ons proces en daarop nog niet van invloed is", concludeert Auke Regeling.

Daarnaast ziet de burgemeester, die regelmatig overleg heeft met zowel TESO als Rijkswaterstaat, het project vooral als een uitgelezen kans. "Als het goed is, kun je straks weer vijftig of zestig jaar vooruit. Dat betekent dat je nú de mogelijkheid hebt om zaken goed te regelen. En om in te spelen op de eisen van de tijd. Sinds de jaren zestig is het verkeer zwaarder geworden, zijn de veiligheidseisen strenger geworden en is ook het aanbod aan auto's wezenlijk gegroeid. Er wordt al een paar jaar gesproken over het verbeteren van de veiligheid van fietsers. Dat kun je nu aanpakken. En wie weet kun je wat moois maken van de opstelreinen. Ze wat verfraaien, al is efficiëntie het belangrijkste."

Goede hoop heeft burgemeester Uitdehaag ten slotte dat het uitvallen van afvaarten door extreem laagwater in de toekomst kan worden voorkomen. "Door een combinatie van springtij en harde oostenwind gebeurt het een paar keer per jaar dat het water zo laag is, dat de boot niet kan afmeren. Dan kan de brug niet ver genoeg zakken. Als we toch een nieuwe aanleginstallatie moeten bouwen, kunnen we het misschien zo regelen dat je dat oplost."

Op weg naar een duurzame toekomst

TESO heeft op basis van haar kernwaarden de ambitie om haar bedrijfsvoering voortdurend verder te verduurzamen. Dit betekent dat er jaarlijks nieuwe dingen worden ondernomen. Soms worden grote stappen gezet, soms kleinere stappen. Dit doet TESO niet alleen, maar veelal ook in inspirerende samenwerking met lokale partners. Zo heeft TESO vorig jaar deelgenomen aan de Rabobank Circulair Ondernemen Challenge. Deze gelegenheid is aangegrepen om samen met KPMG een roadmap op te stellen met daarop diverse verduurzamingsprojecten voor de komende jaren. We vertellen u graag welke projecten TESO uitvoert en wat we doen om vervolgstappen in de richting van een steeds duurzamere veerdienst te zetten.

Van koffieprut
naar oesterzwam

“We liepen al langer met het idee rond om onze residú om te zetten in een circulair product.”

Duurzame verlichting

De verlichting aan boord van de Dokter Wagemaker is misschien niet hetgeen waar u als eerst aan denkt als het gaat om verduurzaming. Tijdens de onderhoudsperiode in november 2020 hebben de medewerkers van de onderhoudsdienst van TESO ruim 700 verlichtingsarmaturen in de salon én in de trapopgangen vervangen door LED.

Deze vervanging door LED verlichting betekent dat de dieselgeneratoren aan boord jaarlijks 37.400 kWh minder energie hoeven op te wekken. Daarmee wordt een CO2 besparing van 25 ton gerealiseerd. Daarnaast voorkomen we dat er tussentijds ruim 1000 opgebrande lampen vervangen moeten worden. De verwachting is dat de LED lampen net zo lang zullen meegaan als dat het schip nog in de vaart zal zijn voor TESO.

Van koffieprut naar oesterzwam

In normale tijd wordt er behoorlijk wat koffie gedronken in de salons van de schepen. Hoofd frontoffice & horeca Arjen Poelman vertelt over het succes van het inzamelen van de koffieprut en hoe daar een circulair product van gemaakt wordt.

“We liepen al langer met het idee rond om onze residú om te zetten in een circulair product. Tijdens een lokale bijeenkomst, waar het onderwerp ‘verduurzaming en circulariteit’ op de agenda stond, hebben we de juiste partner hiervoor gevonden, Zorgboerderij de Novalishoeve. Met de Nova-lishoeve maken we van de koffieprut een goede voedingsbodemp voor het kweken van oesterzwammen. Deze komen vervolgens bij ons aan boord als ingrediënt van bijvoorbeeld een soep en zullen worden aangeboden in de vorm van een ‘doe-het-zelf’ oesterzwammen kweekset, dat als souvenir meegenomen kan worden. Momenteel probeert de Novalishoeve ook vegetarische kroketten met deze oesterzwamvulling te maken. En wat er na de kweek van de zwammen overblijft, wordt tot slot als compost op de akkers van de Novalishoeve gebruikt.” Een mooi voorbeeld van een lokale circulaire samenwerking!

Plastic inzamelen

Als het om plastic gaat, is de stichting Texel Plastic Vrij hard bezig om dit punt op Texel bij een ieder onder de aandacht te brengen. Henk Griffioen en Roland Bisschop van Texel Plastic Vrij bezochten TESO om te zien hoe de veerdienst met plastic omgaat. “We hebben een bezoek aan de Texelstroom gebracht en werden rondgeleid door Arjen Poelman. Arjen liet ons zien hoe het gebruikte plastic werd verzameld. Het was goed om te zien hoe de folies van het harde plastic werd gescheiden. Het harde plastic bestaat voornamelijk uit PET flessen, die aan boord worden geschredderd en vervolgens als restmateriaal wordt afgevoerd voor recycling. Hierdoor wordt het restmateriaal ook nog eens veel compacter wat veel makkelijker is voor transport. De horeca aan boord heeft meerdere aspecten op duurzaamheid getoetst. Arjen heeft ons uitgelegd dat bewust is gekozen voor PET-flessen, omdat de impact van het transport van glas op het milieu groter zou zijn.”

TESO en Texel Plastic Vrij kijken waar ze elkaar kunnen ondersteunen in het behalen van de gezamenlijke ambitie om Texel mooi en schoon te houden. “We onderzoeken samen met TESO en leer- en werkbedrijf De Bolder oplossingen om lokaal zwerfafval te recyclen. Dat is best nog een opgave. Daarnaast is TESO voor Texel Plastic Vrij een goede partner in de communicatie. Als start van de vakantie is de overtocht een goed moment om de gasten bekend te maken met de Texelse ambitie om wegwerp plastic uit te bannen. Het filmpje dat wij samen met het WWF en Videolux hierover gemaakt hebben, draait op de beeldschermen aan boord van de schepen”, aldus Henk Griffioen en Roland Bisschop.

Schulpengat

Een bezoek aan het stuurhuis wordt echt een beleving

Het stuurhuis van de voormalige TESO veerboot ms. ‘Schulpengat’ vormt inmiddels een vertrouwd beeld in het landschap bij Maritiem- en Juttersmuseum Flora. Vorig jaar werd dit stuurhuis in juli over diverse kanalen, rivieren, het IJsselmeer en de Waddenzee naar Texel vervoerd. Het laatste stukje ging over land, van Oudeschild naar de eindbestemming bij Flora. Vanwege Covid-19 liep het plan om het stuurhuis in de oorspronkelijk staat terug te brengen wat vertraging op, maar achter de schermen wordt door Texelse partijen hard samengewerkt om het stuurhuis onderdeel te laten uitmaken van een aantrekkelijk tentoonstellingspaviljoen.

“Van een stuurhuis een museumgebouw maken is een bijzondere opgave”

“Wat je kunt verwachten blijft nog even geheim. Maar zeker is dat het bijzonder en spectaculair wordt.”

“Bij museum Kaap Skil kan al sinds vele jaren een expositie over TESO worden bezocht. Het lag om die reden voor ons voor de hand om het stuurhuis aan Kaap Skil te schenken. Maar ook vanwege de historische band van TESO met Oudeschild. Alle partijen hadden daar direct een goed gevoel bij. Kaap Skil beschikt over de vereiste expertise en ervaring, dus wij zagen dit project met vertrouwen tegemoet”, aldus TESO-directeur Cees de Waal. Kaap Skil reageerde enthousiast, maar op basis van een beleidsmatige keuze, om zich vooral te gaan richten op de VOC geschiedenis, werd in tweede instantie besloten om af te zien van de plaatsing van het stuurhuis.

Vervolgens bleek echter dat meerdere partijen graag wilden dat het stuurhuis behouden zou blijven als ‘nautisch Texels erfgoed’. “Prachtig dat toen zichtbaar werd dat er een breed draagvlak bleek te zijn voor dit initiatief.” TESO heeft daarop besloten om gebruik te maken

van de uitnodiging van de Stichting Juttersmuseum Texel en het Maritiem- en Juttersmuseum Flora om het stuurhuis daar open te stellen voor publiek.”

Een museum opzetten is iets dat TESO niet dagelijks doet. “Om dit op de juiste wijze te kunnen realiseren werken we samen met externe partners met de nodige kennis en kunde,” aldus Cees de Waal. Deze partners vond TESO in Stan van Kol, als architect voor het tentoonstellingspaviljoen, en VIND, dat de projectleiding voor de tentoonstellingsinrichting en fondsenwerving voor haar rekening neemt.

André Eelman en Judith van der Zee van Flora zijn erg enthousiast over de komst van het stuurhuis. Beide zijn geboren Texelaar én ieder aandeelhouder van TESO. Ze groeiden op met de veerboot waar nu een aansprekend onderdeel van op hun terrein staat. André Eelman en Judith van der Zee: “Flora is een mooie

“Prachtig dat toen zichtbaar werd dat er een breed draagvlak bleek te zijn voor dit initiatief.”

plek voor het stuurhuis. We hebben hier ruimte genoeg en het past goed bij onze collectie. Het is een mooie aanvulling voor ons museum. Samen met de andere betrokkenen willen we iets unieks neerzetten, wat past bij ons museum, met een Texels karakter én waar de Texelaar en toerist veel plezier aan zullen beleven.”

Stan van Kol is compagnon van de Texelse architect Tjaart Hoeksema. In opdracht van TESO en Stichting Loodsen door het Landschap waren zij eerder betrokken bij de eerste opwaarderingfase van de veerhaven op Texel. Maar mensen kunnen het werk van Stan van Kol ook kennen van de renovatie van het zwembad Molenkoog, van zorgappartementen De Waerden in Den Burg en de stolp aan de Veenselangweg.

Een voormalig stuurhuis omtoveren tot een museum is een andere uitdaging. Van Kol vertelt over deze bijzondere opdracht: “Van een stuurhuis een museumgebouw maken is een bijzondere opgave. Het uitgangspunt is om het stuurhuis van buiten zoveel mogelijk naar zijn oorspronkelijke staat terug te brengen. Ook

een uitdaging is het om de sokkel zo te bedenken dat deze tegelijk past bij, en afsteekt tegen, het witte stuurhuis. In het ontwerp moet ook iets van de monumentaliteit van het oude schip terug te vinden zijn. De buitenkant moet mensen nieuwsgierig maken naar wat er binnen gebeurt. En binnen moet alles als één museumafdeling kunnen functioneren. Er zijn ook technische uitdagingen, omdat de eisen die aan een gebouw worden gesteld heel anders zijn dan die voor een schip. Het paviljoen wordt een sprekend object, zowel van buiten als van binnen. Door het paviljoen blijft niet alleen een historisch object bewaard, maar wordt ook een ruimtelijke versterking van het museumterrein gerealiseerd.”

Nina Schilling en Maarten Roepers vormen samen het Texelse bedrijf VIND. Beide hebben een achtergrond in de cultuursector. Sinds de oprichting van VIND vijf jaar geleden hebben zij tal van mooie en interessante projecten begeleid en uitgevoerd, voor het Luchtvaart- en

oorlogsmuseum Texel, Reddingmuseum Dorus Rijkers en Kazemattenmuseum. “Voor het TESO-paviljoen ligt de lat hoog”, vertelt Nina Schilling. “De ambitie van zowel TESO als Flora is om er echt iets bijzonders van te maken. Het unieke verhaal van de eigen veerdienst moet goed uit de verf komen en het is belangrijk dat het stuurhuis ook van binnen in authentieke stijl blijft. Tegelijk is er de wens om de bezoeker een onvergetelijke ervaring te geven. We zijn voor dit project op zoek gegaan naar een ontwerper met de nodige kennis en kunde om dit goed te combineren. Dat is Jaap Verburg geworden. Hij is bedreven in het maken van tentoonstellingen die een hoge belevingswaarde hebben en toch sterk van inhoud zijn. Dat heeft hij onder andere bewezen in het Airborne museum in Oosterbeek en in het Spoorwegmuseum in Utrecht. Wat je kunt verwachten blijft nog even geheim. Maar zeker is dat het bijzonder en spectaculair wordt. Het is best mogelijk dat je er met zeebenen uitkomt.”

